

8 Μαΐου 2016

Ημερίδα της Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών Βόλου, για την Αγιογραφία (Κατερίνα Χουζούρη)

[/ Πεμπτουσία](#)

Ολοκληρώθηκαν με επιτυχία οι εργασίες της Ημερίδας «Η αγιογραφία χθες και σήμερα στην Ελλάδα, την Κωνσταντινούπολη και τον ορθόδοξο κόσμο. Διαφορές και παραλληλίες», (<http://www.pemptousia.gr/2016/05/i-agiografia-chthes-ke-simera/>), που πραγματοποίησε το Σάββατο 7 Μαΐου, η Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών Βόλου και συγκεκριμένα ο Τομέας Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων και Κειμηλίων, σε συνεργασία με την Εταιρεία Μελέτης της καθ' Ημάς Ανατολής και το Νέο Κύκλο Κωνσταντινουπολιτών. Έγκριτοι ειδικοί επιστήμονες, καθηγητές Πανεπιστημίου και ερευνητές με σημαντική συμβολή στο χώρο της μεταβυζαντινής και νεώτερης εκκλησιαστικής ζωγραφικής, συμμετείχαν με τις εισηγήσεις τους, ενώ τιμώμενο πρόσωπο ήταν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνας κ. Αθανάσιος.

Στην Πεμπτουσία, μίλησε για την Ημερίδα η κ. Μαρία Νάνου, MA Ιστορίας της Βυζαντινής Τέχνης, Διευθύντρια του Τομέα Έρευνας, Διαχείρισης και Συντήρησης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων και Κειμηλίων, της Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών Βόλου.

-Πεμπτουσία: Θα θέλαμε να μας δώσετε το στίγμα της ομιλίας του Μητροπολίτη Χαλκηδόνος στην Ημερίδα και να μας εξηγήσετε για ποιους λόγους ήταν το τιμώμενο πρόσωπο.

-Μ. Νάνου: Κατ' αρχήν θα ήθελα να σας πω ότι η ιδέα της ημερίδας, αφιερωμένης στην αγιογραφία του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, ήταν κάτι που από καιρό είχαμε κατά νου ως Τομέας της Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών Βόλου και την οποία εντελώς συμπωματικά μοιραστήκαμε με τον κ. Σάββα Τσιλένη, Πρόεδρο της Εταιρείας Μελέτης της καθ' Ημάς Ανατολής, και διαπιστώσαμε κοινά σημεία και προβληματισμούς. Η αγάπη και των δυο μας για την εκκλησιαστική ζωγραφική και η αγωνία μας για τη σημερινή της κατάσταση, συνέβαλαν ώστε η αρχική ιδέα να πάρει «σάρκα και οστά» και να έχουμε τελικά τη χαρά της πραγματοποίησης της Ημερίδας με θέμα: *«Η αγιογραφία χθες και σήμερα στην Ελλάδα, την Κωνσταντινούπολη και τον ορθόδοξο κόσμο. Διαφορές και παραλληλίες»*.

Η επιλογή μας, τιμώμενο πρόσωπο της Ημερίδας να είναι ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνας κ. Αθανάσιος (Παπάς), έχει να κάνει με την καίρια συμβολή του σε θέματα και ζητήματα τα οποία θίγονται στη σημερινή Ημερίδα. Αρκεί να σας πω ότι ο Σεβασμιώτατος τόσο με το διδακτικό όσο και με το συγγραφικό του έργο, διακόνησε από τη νεότητά του τους τομείς της χριστιανικής λειτουργικής τέχνης, έχοντας κάνει ειδικές σπουδές στη Μεσαιωνική και Νεώτερη Ιστορία της Τέχνης, στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου του Μονάχου, όπου υπέβαλε και τη διδακτορική του διατριβή. Εκτός όμως της θεωρητικής παιδείας, με δάσκαλο τον Φώτη Κόντογλου γνώρισε και στο πρακτικό επίπεδο την τέχνη της αγιογραφίας. Επιπλέον, με το πληθωρικό συγγραφικό του έργο, συνέγραψε περί τις 650 μελέτες και άρθρα και συνεχίζει μέχρι σήμερα να συγγράφει, ανέδειξε ιδιαίτερα την καλλιτεχνική παραγωγή στην Κωνσταντινούπολη και σε όλον τον ορθόδοξο κόσμο κατά το 19^ο και 20^ο αιώνα, ενώ το σύνολο του έργου του διακρίνεται για την οξύτητα του πνεύματος, τις πρωτοπόρες απόψεις, τις καίριες παρατηρήσεις, την επιστημονική εγκυρότητα. Νομίζω ότι μετά απ' όλα τα παραπάνω, η επιλογή μας, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνας, να είναι το τιμώμενο πρόσωπο της Ημερίδας, δεν ήταν παρά οφειλόμενο χρέος.

Εξάλλου και το θέμα το οποίο ανέπτυξε *«Ο Χριστιανισμός και η αγιογραφία στην Άπω Ανατολή κατά τον 21^ο αιώνα»*, ήταν άκρως ενδιαφέρον και πρωτότυπο, καθώς έθιξε το θέμα της σύγχρονης θρησκευτικής ζωγραφικής και αγιογραφίας στην Άπω Ανατολή (Κορέα, Ιαπωνία, Κίνα, Χονγκ Κόνγκ, Μαλαισία), για το οποίο δεν υπάρχουν συστηματικές μελέτες και για το λόγο αυτό το πλούσιο υλικό που παρουσίασε και σχολίασε με γνώση και οξυδέρκεια, ήταν εντελώς άγνωστο και αποκαλυπτικό, των καλλιτεχνικών τάσεων που αναπτύσσονται στις χώρες της Άπω Ανατολής. Αναδείχτηκε επίσης, αν και σε ποιο βαθμό οι σύγχρονοι καλλιτέχνες των χωρών αυτών, ιθαγενείς μοναχοί και λαϊκοί, άνδρες και γυναίκες, προχωρούν

σε ένα συγκερασμό στοιχείων, των τοπικών τους παραδόσεων με την τέχνη του Βυζαντίου και με τα «νεοβυζαντινά» πρότυπα παράγοντας πρωτοποριακά έργα.

-Πεμπτουσία: Η εκκλησιαστική ζωγραφική σήμερα, ανταποκρίνεται στις πνευματικές ανάγκες των καιρών;

-Μ. Νάνου: Η σύγχρονη εκκλησιαστική ζωγραφική χαρακτηρίζεται από μια στασιμότητα, λόγω της εν πολλοίς στείρας αντιγραφής και επανάληψης παλαιών προτύπων, εκτός βεβαίως ελαχίστων φωτεινών εξαιρέσεων, που είναι αλήθεια ότι δεν τυγχάνουν πάντοτε και της καλύτερης υποδοχής από τους ιθύνοντες. Με εξαίρεση λοιπόν, σύγχρονους αγιογράφους, όπως ο Βασιλάκης, ο Κόρδης, ο π. Σταμάτης Σκλήρης, ο Μητράκας, ο Καρδαμάκης, ο Βαφειάδης, ο Παπανικολάου κ.ά., που γνωρίζοντας τη βυζαντινή ζωγραφική, προσπαθούν να εκφραστούν πιο δημιουργικά, είναι ως να μην υπάρχουν πια πραγματικοί δημιουργοί, καλλιτέχνες με πρωτότυπη έκφραση, οι οποίοι πάσχουν με την τέχνη τους να «ευαγγελίσουν» στους σύγχρονους ανθρώπους, το μήνυμα της πίστης. Είναι κρίμα, μια τέχνη όπως η βυζαντινή με τόσες διαφορετικές καλλιτεχνικές εκφράσεις κατά τη μακραίωνη διαδρομή της, με τέτοιο πλούτο, σήμερα να παραμένει εγκλωβισμένη σε μορφοπλαστικά σχήματα του παρελθόντος. Πώς θα μπορέσει να συνομιλήσει με τον σύγχρονο άνθρωπο, μια μορφή τέχνης «φυλακισμένη» στο παρελθόν; Ας μην λησμονούμε πως το Σώμα της Εκκλησίας βαδίζει προς τα Έσχατα και συνεπώς η τέχνη που εκφράζει την αγιότητα, παραμένει ζώσα όταν αντλεί βεβαίως από το παρελθόν, πορεύεται όμως προς το μέλλον.

-Πεμπτουσία: Υπάρχει ανάγκη ανανέωσης της εκκλησιαστικής ζωγραφικής στον ορθόδοξο κόσμο; Ποια η συμβολή των σύγχρονων Ελλήνων εικονογράφων;

-Μ. Νάνου: Υπάρχει επιτακτική ανάγκη ανανέωσης της εκκλησιαστικής ζωγραφικής, σε όλο τον ορθόδοξο κόσμο. Μέσα από την Ημερίδα αναδείχτηκε το ζήτημα αυτό, που είναι τόσο αισθητικό όσο και ιδεολογικό και υπήρξε γόνιμος διάλογος και προβληματισμός. Οι τρεις τελευταίες εισηγήσεις μάλιστα, των σύγχρονων εικονογράφων Κωνσταντίνου Βαφειάδη, π. Σταμάτη Σκλήρη και Γιάννη Μητράκα, επισήμαναν την ευθύνη του εικονογράφου στην αναζήτηση σύγχρονων εκφραστικών τρόπων, αλλά και την ευθύνη του εκκλησιαστικού χώρου, για τη δυσκολία που παρουσιάζει στην αποδοχή νέων καλλιτεχνικών εκφράσεων. Ωστόσο, είναι παρήγορο και μας γεμίζει ελπίδες για το μέλλον της αγιογραφίας στην Ελλάδα και το εξωτερικό, ότι τόσο οι παραπάνω εικονογράφοι, όσο και άλλοι ομότεχνοί τους, όπως ο Γ. Κόρδης και οι μαθητές του, επιδιώκουν παραμένοντας πιστοί στην παράδοση της βυζαντινής ζωγραφικής, να εκφραστούν με σύγχρονους και πρωτότυπους εικαστικούς τρόπους, καθώς όπως τόνισε ο Κ. Βαφειάδης «ο δημιουργός οφείλει να προχωρεί με σεβασμό όχι μόνο προς αυτό που αφήνει πίσω του, αλλά κυρίως προς αυτό που βλέπει εμπρός του»

».

Κατερίνα Χουζούρη